

Přílohy:

Vděčný jezevec:¹

Jezevce, lišky a kočky opřádají si Japonci rádi kouzlem pohádkové moci a síly. V mnohých pohádkách vystupují tato zvířata v lidské podobě, vyhlédnou oběť vyčíhají a někam zavedou a potrestají jiné zase nějak pomohou.

Nejčastěji vystupuje takto jezevec. Za noci číhá prý rád na opuštěných místech a když vidí přicházeti člověka, nadme si tělo a bubnuje na ně sevřenými tlapkami jako na buben. Nikdo prý neodolá těmto zvláštním zvukům – jezevec takového člověka dostane kam právě chce. Často prý tak jezevec zláká bohaté lidi a okrade je, aby měl peníze pro své rejdy mezi lidmi.

Však jako liška a kočka tak i jezevec učí lidi v mnohé japonské pohádce vlastnostem dobrým, zejména vděčnosti. Dětem je v Japonsku záhy vštěpováno, že nevděčný člověk je horší než pták a zvíře, takový člověk že je hoden opovržení. Tuto výchovnou práci hodně podporují národní báje a pohádky a jednou z mnoha takových je báj o vděčném jezevci:

Kdysi žil Hitaši starý buddhistický kněz. Neproslavil se ani učeností, ani moudrostí, ale byl znám svojí pokorou a prostým i zbožným životem. Trávil všechn čas na modlitbách, nestaraje se vůbec o věci pozemské. Sousedé ho měli ve velké vážnosti, přinášeli mu jídlo a oděv, a spravili střechu nad jeho vlavou, kdykoli toho bylo třeba.

A bonz seděl tedy jen stále před sochou velikého Buddha a modlil se za sebe všechny ostatní. Jednou za chladné zimní noci, trvaje na modlitbách, byl vyrušen voláním za dveřmi. Otevřel a spatřil tu starého jezevce, který se třásl zimou. Ale nebyl ani dost málo překvapen, když jezevec ho oslovil a prosil ho, aby se směl ohřátí u jeho ohně.

„Pojď jen rychle dovnitř a ohřej se,“ zval bonz jezevce. Jezevec se nedal dlouho pobízeti. Vešel do chrámu, schoulil se u ohně a zůstal tu až do rána. A bonz se dal s novou horlivostí do odříkávání svých modliteb, tlouk při tom na buben před sochou Buddha a nevšímal si ničeho kolem sebe.

Před svítáním jezevec knězi uctivě poděkoval a odešel do hor. Od té doby přicházel každé noci se ohřátí. Přinesl vždy roští na oheň a kněz jej přijal vždy stejně

¹ AKNM, BME, karton 1, dokument 25 – Soubor cestopisných povídek, pohádka *Vděčný jezevec*.

vlídně. Od jara do zimy se jezevec obyčejně neukázal; ale na začátku každé zimy obnovil svoje návštěvy a nevynechal žádné noci.

Tak to šlo plných deset let. A tu jednoho večera pravil jezevec bonzovi: „Pane, prokazujete mi již deset let tolik laskavostí, že na to nesmím zapomenouti ani v životě, ani po smrti. A rád bych se vám nějak odvděčil. Nemáte snad nějaké přání? Třeba bych vám je mohl vyplniti.“

Kněz se usmál a odvětil: „Nemám nijakých přání. Je to hezké od tebe, že myslíš na vděk, ale neznepokojuj se kvůli mně. Pokud budu živ, jsi u mne vítán kdykoliv ti bude zima.“

Ale jezevec prosil starce usilovně, aby mu dal příležitost, nějak se odvděčit. Že by ho velmi bolelo, kdyby se nijak odvděčiti nemohl, ujišťoval. A tak kněz konečně povolil, dojat dobrosrdečností zvířete.

„Od té doby co mám oholenou hlavu,“ pravil stařec, „vzdal se světa úplně, opustil jsem radosti zábavy a nemám žádostí... Stravu i oděv dostávám pod sousedů; a až zemru, abych mohl býti zrozen do života příštího, ti dobří lidé mně již slíbili, že moje tělo spálí a popel pochovají. Tedy nepotřebuji žádných peněz, jak vidíš. A pece si někdy myslím, že bych chtěl míti 3 zlaté ryo. Chtěl bych je obětovati někde ve chrámě, aby se tam kněží za mne modlili. Nemyslel jsem nikdy, že ty peníze musím míti: myslím jen, co bych učinil, kdybych je měl.“

Kněz domluvil a překvapen spatřil, jak jezevec kloní hlavu, aby skryl smutný a jaksi rozpačitý svůj pohled. Starci bylo líto, že způsobil zvířeti zármutek a rád by byl nějak rozptýlil účinek svých slov. „Vždyť bych jako kněz ani neměl míti takových přání,“ pravil; „nemysli na to, co jsem právě pověděl.“

Jezevec ráno odešel a pak se již nevracel. Starý kněz tím byl velmi znepokojen. Myslel, že jezevec nechce přijíti bez peněz, nebo že byl zabit, když se pokoušel ukrást je někomu. Starce bolelo, že si přitížil novým hříchem. Modlil se tedy horlivě dále. Modlil se za přítele jezevce, za své hříchy i za hříchy jiných.

Tak uplynula tři léta. A tu jedné noci uslyšel za dveřmi jezevcův hlas. Rozradostněn spěchal otevřít. „Jsi tedy přece ještě živ a zdrav!“ volal vesele. „Kde jsi byl tak dlouho? Co jsem se na tebe načekal!“

Jezevec se ohřál a jal se vypravovati: „Kdybyste byl žádal peníze na něco světského, byl bych je snadno opatřil. Ale k účelu tak posvátnému jsem je nemohl ukrást a přinést vám je pokáleny zármutkem nebo hněvem jiného. Šel jsem tedy na ostrov Sado, kde jsou zlatonosné doly, a v odhazovaném písku jsem hledal drobtý

zlata. Byla to práce těžká a dlouhá a trvala celou tu dobu, co jsem k vám nepřišel. Ale konečně jsem měl dostatečné množství a sám jsem to zpracoval ve tři zlaté ryo. Hle! Zde jsou, ryzí a lesklé...“

„Pro moji pošetilou řeč jsi tolik pracoval?“ zvolal stařec dojat. „Tedy se přece splnilo přání mého srdce! Jak jsem ti za to vděčen...“

„Vždyť jsem splnil jen svoje přání,“ odvětil jezevec zdvořile, „a nezasluhuji za to žádných díků.“ A pak prosil bonze, aby o tom nikomu nevypravoval.

„V tom ti nemohu vyhověti,“ řekl stařec zamyšleně. „Hleď, kdybych přechovával peníze zde, mohl by mi je někdo ukrást. Musím je tedy buď dáti někam k uschování nebo je hned věnovat do chrámu. Ať učiním tak či onak, lidé budou překvapeni, že jako chudý kněz jsem měl takový značný obnos peněz. A tak jim musím vysvětliti, odkud peníze mám. Ale nerad bych tobě uškodil. Aby tě nepronásledovali, řeknu jim, že již ke mně nechodíš. Přicházej však tajně a ohřívej se u mého ohně pokud budu živ.“

Jezevec souhlasil a tak žili oba ještě dlouhá léta v dobrém přátelství.

Básně B. M. Eliášové²:

Proč?

Když jsem byla malička
řekla jsem sobě častokrát:
Proč nemám matku, tatíčka?
A proč mne nikdo nemá rád?

A když teď často cítím
tu prudkost života vln
tu sobě vždycky myslím:
proč je můj život bolu pln?

Jednou mně slunce dá hřejný jas,
po druhé spálí mne krutý mráz -
Bože, pak žaluji Tobě zas:
Proč v tom světě tolik zloby as?

Den se probudil...

Den se probudil krásný a smavý
Rosou ho umyla země matička,
Vánek si ho pěkně osušil,
slunce ho slíbalo na líčka.

Hory ho v náruč pojaly,
lesy ho oděly v zelený šat,
luhy mu nabídly kytice,
potůčky šly si s ním hrát.

² AKNM, BME, karton 1, dokumenty 22 a 23 – Básně a verše, sešitek básní s názvem Nálady a příhody – Jak život šel.

Seznam vyobrazení:

Obrázek 1: Barbora Markéta Eliášová v japonských šatech	1
Obrázek 2: Znamka s Barborou M. Eliášovou.....	1
Obrázek 3: Joe Hloucha.	1
Obrázek 4: Hlouchova čajovna Jokohama.	1
Obrázek 5: Architekt Jan Letzel v roce 1920.....	1
Obrázek 6: Jan Letzel v kimonu	1
Obrázek 7: Jan Letzel v parku Nara	1
Obrázek 8: Průmyslový palác v Hirošimě po výbuchu jaderné bomby v roce 1945... 1	
Obrázek 9: Rodina inženýra Hory.....	1

Obrazová příloha:

Obrázek 1: Barbra Markéta Eliášová v japonských šatech, fotografie z roku 1913 (in: Barbra Markéta Eliášová – sborník u příležitosti uvedení B. M. Eliášové na pamětní desku významných osobností obce, Obec Jiříkovice, 2003).

Obrázek 2: Známká s Barborou M. Eliášovou. vydána 14. 10. 2009 v nákladu 500 000 kusů, návrh: Vladimír Novák, rytec: Miloš Ondráček. (<http://www.filaso.cz/katalog-znamky/553/2009-cestovatelka-barbora-marketa-eliasova>; převzato 22. 6. 2011).

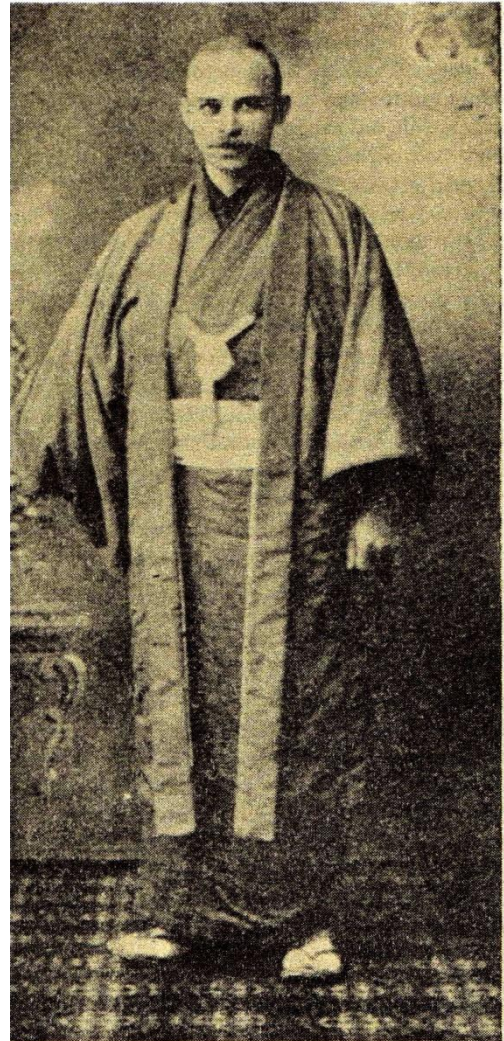
Obrázek 3: Joe Hloucha (in: *KRAEMEROVÁ A. – ŠEJBL J.: Japonsko, má láska – český cestovatel a sběratel Joe Hloucha, Praha, Národní muzeum, 2007*).

Obrázek 4: Hlouchova čajovna Jokohama (in: *KRAEMEROVÁ A. – ŠEJBL J.: Japonsko, má láska – český cestovatel a sběratel Joe Hloucha, Praha, Národní muzeum, 2007*).

Obrázek 5: Architekt Jan Letzel v roce 1920 (in Bohadolo: *Japonsko – země, kterou jsem hledal*).

Obrázek 6: Jan Letzel v kimonu (in Vasiljevoná: *Dějiny Japonska*).

Obrázek 7: Jan Letzel v parku Nara (in Bohadlo: *Japonsko – země, kterou jsem hledal*).

Obrázek 8: Průmyslový palác v Hirošimě po výbuchu jaderné bomby v roce 1945 (in Bohadlo: *Japonsko – země, kterou jsem hledal*).

Obrázek 9: Rodina inženýra Hory (in Bohadlo: *Japonsko – země, kterou jsem hledal*).